

11 ශ්‍රේණිය
භූගෝල විද්‍යාව

ඒකකය 2

ශ්‍රී ලංකාවේ
ස්වභාවික සම්පත්

කියවීම් ද්‍රව්‍යය

ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වභාවික සම්පත්

අයි.නිශාන්ති

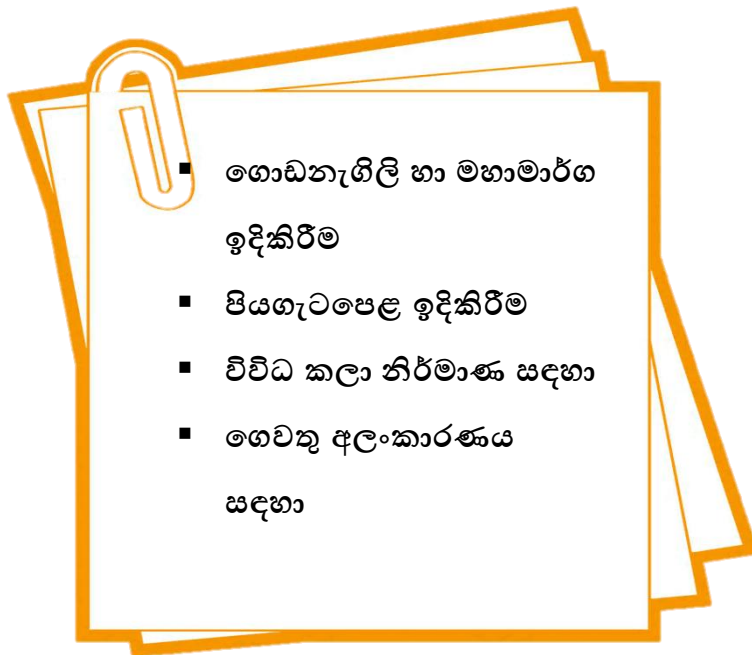
ව/ගිරි/සඳලංකා ජාතික පාසල

පාෂාණ

ශ්‍රී ලංකාව තුළ ප්‍රධාන පාෂාණ වර්ග සියල්ලම හඳුනාගත හැකිය.

- ආග්නේය ,
- විපරිත ,
- අවසාදිත පාෂාණ

පාෂාණ වලින් ඇති ප්‍රයෝජන -

විපරිත පාෂාණ :

ඩොලමයිට් පාෂාණ ව්‍යාප්ති ප්‍රදේශ

ඩොලමයිට් පාෂාණ වලින් ඇති ප්‍රයෝජන

- පොහොර වශයෙන් භාවිතා කරයි
- වීදුරු හා පිහන් කර්මාන්තය සඳහා භාවිතා කරයි
- ගොඩනැගිලිවලට අවශ්‍ය අළු හුණු ලබා ගැනීම සඳහා භාවිතා කරයි

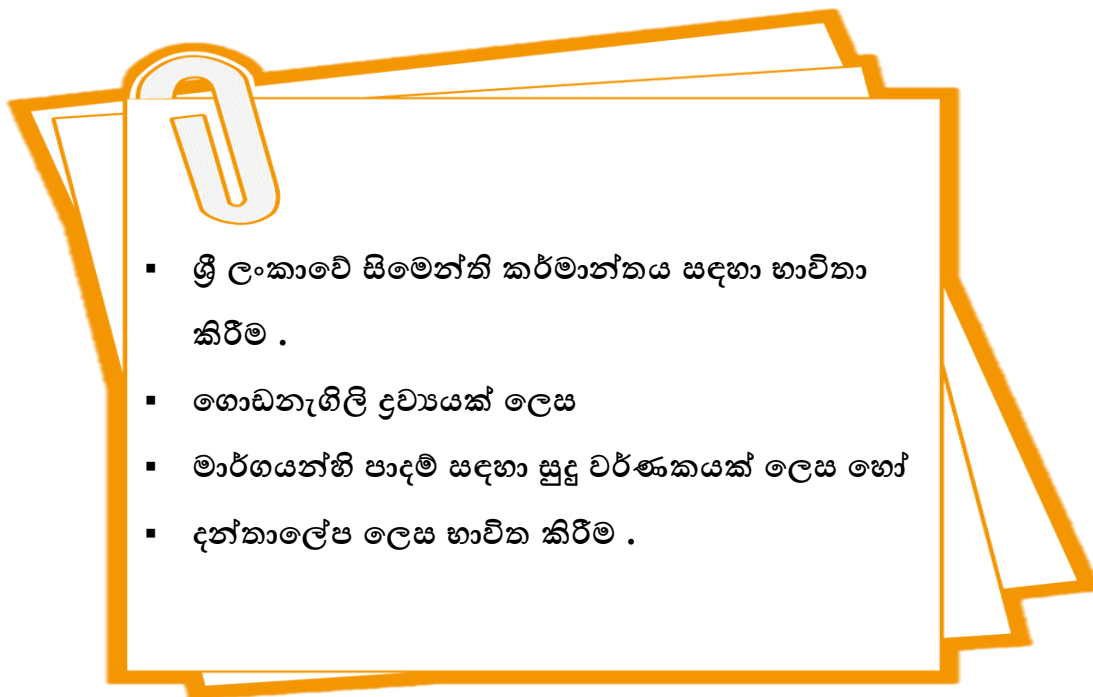

අවසාදිත පාෂාණ :

හුණුගල් පාෂාණ

- යාපන අර්ධද්වීපයේ හා වයඹ දිග මුහුදු තීරයේ ව්‍යාප්තව ඇත .
- නිරිත දිග වෙරළේ කොරල් පර ද දක්නට ලැබේ..

හුණුගල් පාෂාණ වලින් ඇති ප්‍රයෝජන

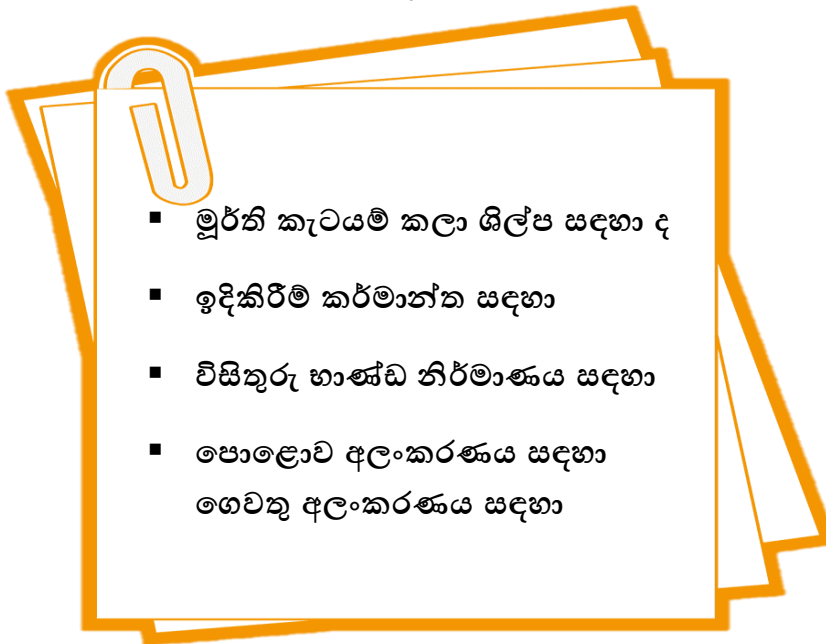

ආගන්තේය පාෂාණ

ග්‍රැනයිට් පාෂාණ

- මෙම පාෂාණ ශ්‍රී ලංකාවේ කඩුගන්නාව සංකීර්ණ සහ විජය යනු සංකීර්ණ පාෂාණ කලාප තුළ දැක ගත හැකිය.

ගුනයිට් පාෂාණ වලින් ඇති

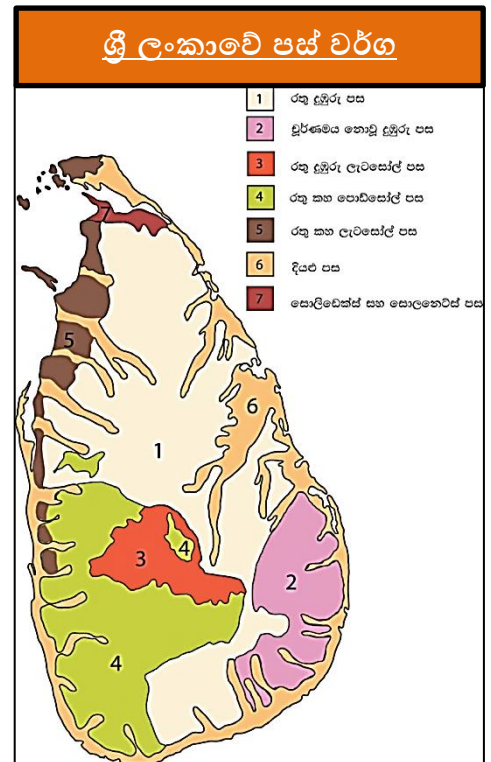

- පාෂාණ කැණීමේදී හා ප්‍රවාහණයේදී ඇතිවන පාරිසරික දූෂණය
- වෙරළ බෘද්‍රණය හා මුහුදු ගොඩගැලීම
- ගොඩනැගිලි ඉරිතලා යාම
- නායයෑම් සිදුවීම
- වගාවට නුසුදුසු ආන්තික බිම් ඇතිවීම

පාෂාණ ජීරණය වීමෙන් පසු නිර්මාණය වේ .වසර ගණනක් තිස්සේ මව් පාෂාණයේ හා ශාක සත්ව කොටස් දිරාපත් වීමෙන් පස නිර්මාණය වේ.පස නිර්මාණය සඳහා දේශගුණය ,මව් පාෂාණ ,වාක්ශලතා වැස්ම හා බැවුම් ප්‍රදේශ බලපා ඇත.

ශ්‍රී ලංකාව කුඩා දූපතක් වුවද විවිධ සාධක වල බලපෑම නිසා විවිධාකාර පස් වර්ග නිර්මාණය වී ඇත.

සොලිඩික්ස් පස සොලනෙටික්ස්

රතු කහ ලැටිසෝල් පස

චූර්ණමය නොවූ දුඹුරු පස

රතු දුඹුරු ලැටිසෝල් පස

රතු කහ ලොඩිසෝල් පස

රතු දුඹුරු පස

දියර පස

රතු දුඹුරු පස

වියළි කලාපයේ ට සීමා වූ පසක් වන මෙය වියළි බෝග වගාවට හේන් වගා ගොවිතැනට සුදුසු වේ.

චූර්ණමය නොවූ දුඹුරු පස

අම්පාර මඩකලපුව දිස්ත්‍රික්කවල අභ්‍යන්තර ප්‍රදේශ හා වෙරළබඩ ප්‍රදේශ වල දක්නට ලැබෙන මෙම පස, ධාන්‍ය ඵලවළු සහ තෘණ වගාවට සුදුසු වේ.

රතු දුඹුරු ලැටසෝල් පස

තෙත් කලාපයට ආවේණික වූ පස් වර්ගයක් වන මෙම පස තේ රබර් කෝපි කොකෝවා කරදමුංගු එනසාල් කරාබුනැටි සහ පලතුරු වැනි වගාවට සුදුසු ය.

රතු කහ පොඩ්සෝලික් පස

පහත රට තෙත් කලාපීය දිස්ත්‍රික්ක වල ව්‍යාප්තව ඇති මෙම පස තේ පොල් රබර් වැනි ස්ථීර බෝග සඳහා ද එළවළු පලතුරු වගාවන් සඳහා ද සුදුසු ය.

රතු කහ ලැටසෝල් පස

වියළි කලාපයේ වයඹ දිග වෙරලේ පුත්තලමේ සිට මුලතිව් දක්වා ප්‍රදේශය ද යාපන අර්ධද්වීපයේ ද දක්නට ලැබේ. ජලසම්පාදනය මගින් පලතුරු වගාව සාර්ථකව කළ හැකිය.

දියළු පස

තෙත් හා වියළි කලාප දෙකෙහිම ප්‍රධාන ගංගා මිටියාවත් වල සහ ඒ අවට තැනිතලා වල ව්‍යාප්තව ඇත. වී වගාව සඳහා බහුලව යොදා ගැනේ.

සොලිඩෙක්ස් හා සොලනෙටස් පස

දමන තමන්කඩුව ප්‍රදේශ වල බහුලව පවතී . වී වගාව සහ තෘණ වගාව සඳහා සකස් කර ගත හැකිය.

පස පරිහරණය සම්බන්ධ ගැටලු

- අධික ලෙස පාංශු බාදනය.
- පස ලවනීකරනය වීම .
- පසේ ජලය රඳවා ගත හැකි ප්‍රමාණය අඩුවීම.
- පස නිරාවරණය වීම නිසා පසෙහි සාරවත් බව අඩු වීම.
- රසායනික පොහොර කෘමිනාශක සහ කෘෂි නාශක භාවිතය නිසා පස හානියට ලක් වීම .
- නායයෑම් ගංවතුර වැනි ස්වභාවික විපත් ඇතිවීම.
- භූගත ජල ගබඩාවට ඇති කරන වෙනස්කම් පාංශු ජීවීන් විනාශ වීම.

භූමි සංරක්ෂණ ක්‍රමෝපායන්

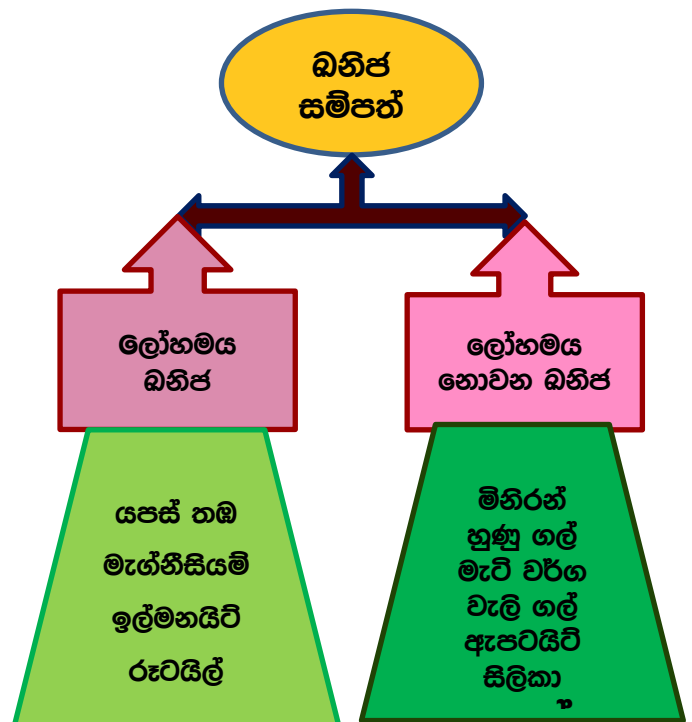
- කෘෂි විද්‍යා මූලධර්ම වලට අනුකූලව පසට සුදුසු බෝග තෝරා ගැනීම හා කළමනාකරණය
- පෙහොර භාවිතය ව්‍යවස්ථාපිත කිරීම .
- ඓතිහාසික පුහුණු භාවිතය වැඩි දියුණු කිරීම .
- පස ආවරණ බෝග වැවීම.
- සමෝච්ච රේඛා ආකාරයට බැවුම් හරහා පස පෙරලීම.
- තීරු වගා ක්‍රමය .
- බෝග අවශේෂ, පොහොර ලෙස යොදා ගැනීම .
- කුට්ටි කාණු කැපීම හා ගල්වැටි දැමීම ජීව වැටි ක්‍රමය'

බනිජ

ශ්‍රී ලංකාව කුඩා භූගෝලීය රටක් වුවද විශාල බනිජ ප්‍රමාණයකට හිමිකම් කියයි. **මිනිරන්, මැණික්, මැටි, හුණුගල් හා බණිජ වැලි** ප්‍රධාන බනිජ වර්ග ලෙස හඳුනාගත හැකිය

මිනිරන්

- ශ්‍රී ලංකාව ඇත අතීතයේ සිට ම උසස් මිනිරන් සඳහා ප්‍රසිද්ධියක් ලබා ඇත.
- ශ්‍රී ලංකාවෙන් ලබා ගන්නා මිනිරන් ප්‍රධාන වශයෙන්ම අපනයනය කරයි.
- දේශීය පරිභෝජනය සඳහා සුළු වශයෙන් යොදා ගනියි.

- නින්ත වර්ග සෑදීම වාස්තු වත් වූ නිපදවීම්
- මුද්‍රණ කටයුතු සඳහා යොදාගැනීම.
- විදුලි හා ඉලෙක්ට්‍රොනික කර්මාන්තය සඳහා යොදා ගැනීම.
- උදුන් ආලේප කිරීම.
- පැන්සල් කුරු නිපදවීම.
- පුපුරණ ද්‍රව්‍ය නිපදවීම.

මිනිරන්
ප්‍රයෝජනයට
ගන්නා අවස්ථා

ව්‍යාප්තිය - මිනිරන් පතල්

- කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කය - කහටගහ , කොලොන්නගහ
- කෑගල්ල දිස්ත්‍රික්කයේ - බෝගල

මීට අමතරව

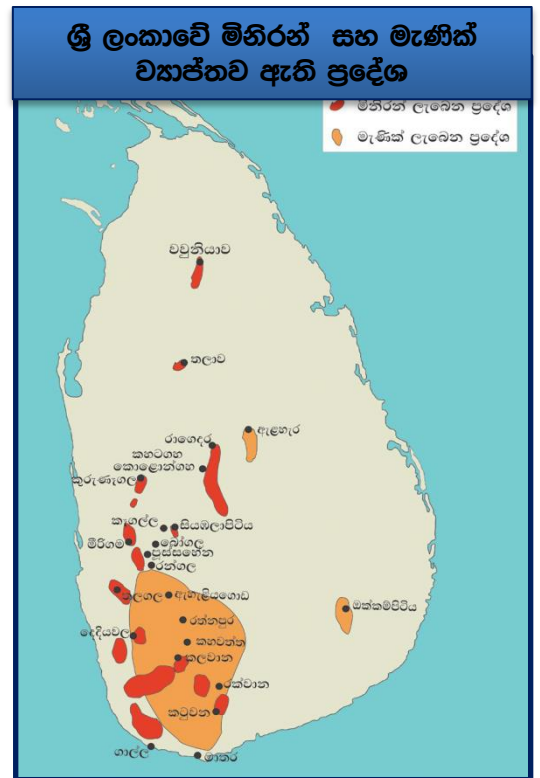
මීගොඩ ,කහටගස්දිගිලිය, කැබතිගොල්ලුව ,අකුරැස්ස ,බටපොල දෙනියාය

මැණික්

- ඇත අතීතයේ සිටම ශ්‍රී ලංකාව මැණික් සම්බන්ධව ප්‍රසිද්ධියක් උසුලන අතර විශාල විදේශ විනිමයක් උපයන ඛනිජ වර්ගය ලෙස ද හඳුන්වාදිය හැකිය.
- මැණික් වල ඇති කාන්තිය වර්ණය සහ තද ගතිය නිසා අනෙක් ගල් වර්ග වලට වඩා සුවිශේෂ වේ.
- ශ්‍රී ලංකාවේ විවිධ මැණික් වර්ග ඇති අතර රතු කැට,නිල්කැට,වෛරෝඩි,පුෂ්පරාග,තෝර මල්ලි ආදිය වටිනාකමින් වැඩි මැණික් වර්ග වේ.

මැණික් වලින් ලබාගන්නා ප්‍රයෝජන

- ✦ ආහරණ සෑදීම
- ✦ ඔරලෝසු බෙයාරින් සෑදීම
- ✦ භාණ්ඩ අලංකාර කිරීම

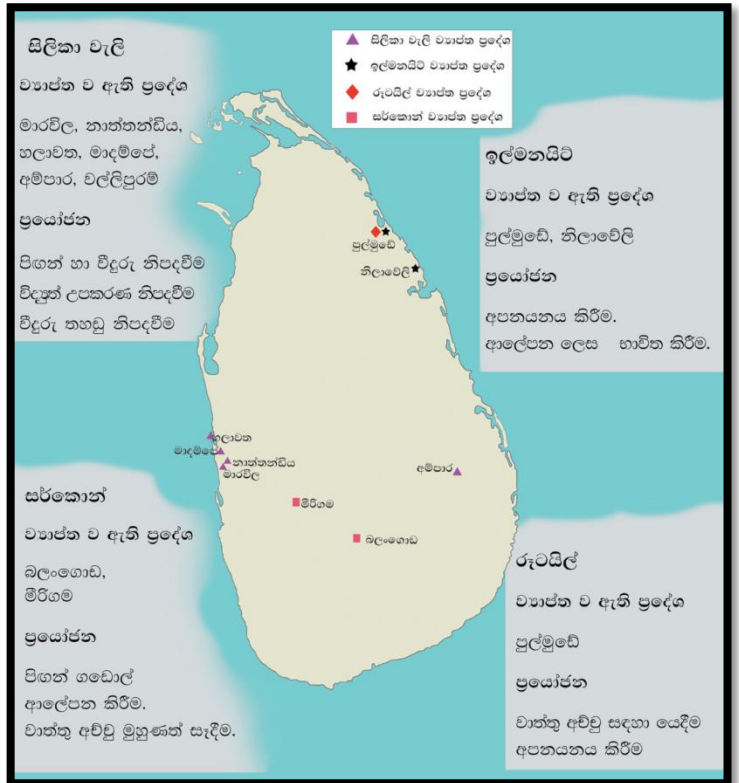

බනිජ වැලි

විවිධ කර්මාන්ත සඳහා අමුද්‍රව්‍යයක් ලෙස යොදා ගනු ලබන බනිජවැලි ශ්‍රී ලංකාවේ වෙරළ ආශ්‍රිත ප්‍රදේශවල ද ගංගා නිම්න ආශ්‍රිත ප්‍රදේශ වලද බහුල ව දක්නට ලැබේ. ඒවා අතර

- ✚ සිලිකා
- ✚ ඉල්මනයිට්
- ✚ සර්කොන්
- ✚ රූටයිල්

වැදගත් වේ.

බනිජ සම්පත් භාවිතයේ දී මුහුණ පාන ගැටලු :-

- බනිජ සම්පත් කැනීමේ දී භාවිත කරනු ලබන ඇතැම් තාක්ෂණික ක්‍රම මගින් පරිසරය දූෂණය වීම.
- ගංගා ආශ්‍රිත වැලි ඉවත් කිරීම නිසා ගංගා ඉවුරු බෑදනය වීම, ගංගා පිටාර ගැලීම ලවණ ජලය රට තුළට පැමිණීම නිසා වගා හානි සිදුවීම.
- පතල් කැනීම් නිසා වලවල් ඇතිවීම, පස් කඩාවැටීම, නායයෑම් ඇතිවීම.
- ජලය පිරුණු වළවල් ආශ්‍රිත ව මදුරු වසංගත රෝග බෝවීම, බැක්ටීරියා වර්ග ඇති වීම.
- ගංගා ඇළදොළ වල රොන්මඩ තැන්පත් වීම නිසා ජලගැලීම් ඇතිවීම.
- පාරිසරික වශයෙන් වෘක්ෂලතා වලට හානි සිදුවීම, වගාබිම් විනාශ වීම, ජලය, ගොඩබිම, වායුව දූෂණය වීම.
- ජලජ ජීවීන් හා පාංශු ජීවීන් විනාශ වීම.

බනිජ සම්පත් සංරක්ෂණය සඳහා ගත හැකි ක්‍රියාමාර්ග

- + කැනීම විධිමත් කිරීම සඳහා බලපත්‍ර නිකුත් කිරීම.
- + බනිජ භාවිතයේ දී සීමිත සම්පතක් බව අවබෝධ කර ගනිමින් කනිනු ලැබූ බනිජ වලින් උපරිම ප්‍රයෝජන ලබා ගැනීම.
- + බනිජ කැනීම, ප්‍රවාහනය හා භාවිතය විධිමත්ව සිදුකිරීම 'ග
- + අපතේ යාම වැළැක්වීම
- + (එක් කර්මාන්තයක් සඳහා ප්‍රයෝජනයට ගන්නා ලද බනිජයක අතුරු පල වෙනත් කර්මාන්තයක් සඳහා යෙදවීම)
- + විභව බනිජ සම්පත් ගවේෂණය කිරීම.
- + තාක්ෂණය වඩාත් කාර්යක්ෂම කිරීම.
- + බනිජ ප්‍රතිවක්‍රීකරණය කිරීම

ජලය

- ශ්‍රී ලංකාව ජල සම්පත් බහුල රටකි.
- ශ්‍රී ලංකාවේ ජල මූලාශ්‍ර පෝෂණය වන්නේ ප්‍රධාන වශයෙන් වර්ෂාපතනය මගිනි.
- මෝසම්, සංවහන හා වාසුළි මගින් ශ්‍රී ලංකාවට වර්ෂාපතනය ලැබේ.
- ශ්‍රී ලංකාවේ විවිධ ප්‍රදේශ වලට ලැබෙන වර්ෂාපතන ප්‍රමාණයෙහි විෂමතා පවතින බව පහත සිතියමෙන් පැහැදිලි වේ.

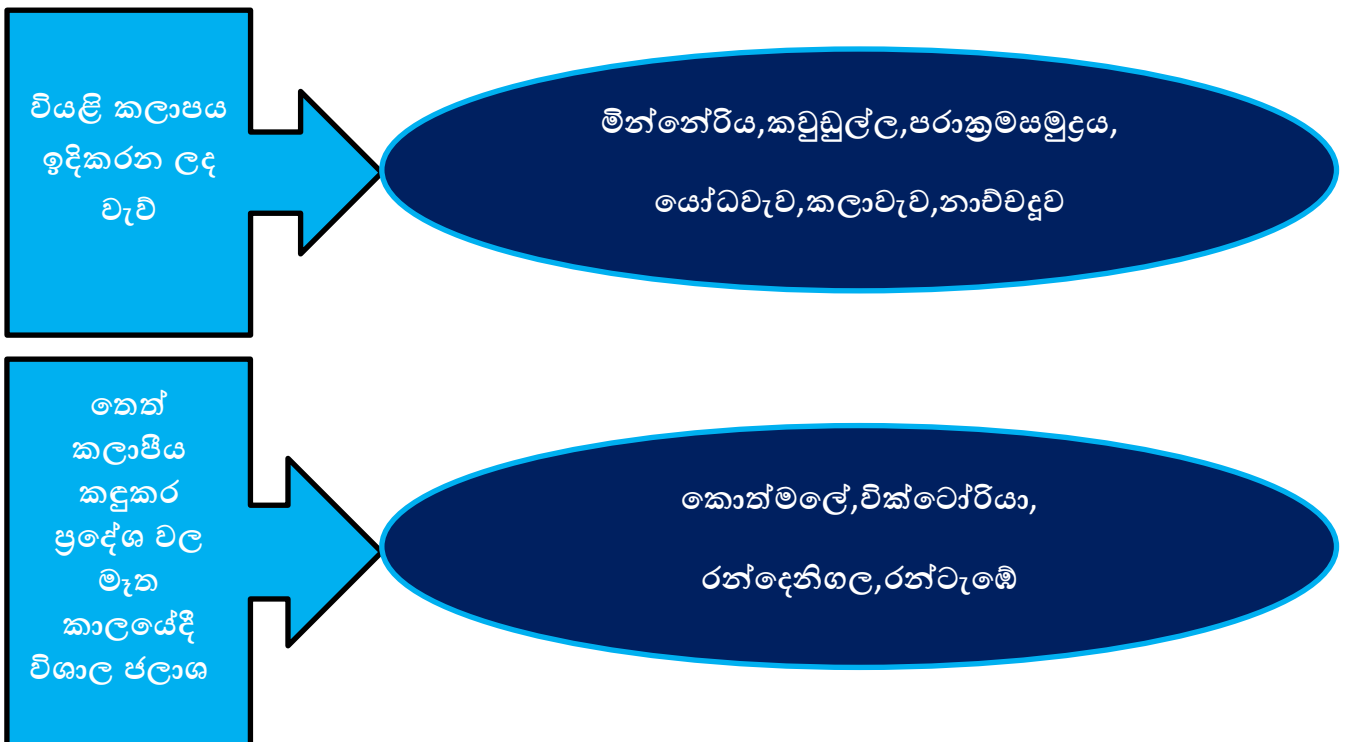
ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රධාන ජල මූලාශ්‍ර ලෙස

- ගංගා, ඇළදොළ
- වැව් හා ජලාශ
- භූතත ජලය (ළිං, උල්පත් නල ලිං) වැදගත් වේ.

ශ්‍රී ලංකාව කුඩා දිවයිනක් වුව ද **ගංගා නිම්න 103** කින් පෝෂණය වේ.

වැව් හා ජලාශ

වර්ෂාපතනයේ අවිනිශ්චිත බව සහ ඇතැම් ගංගා වියළි කාලයේ සිඳියාම හේතු කොට ගෙන අතීතයේ සිටම වාරි ජලසම්පාදනය කෙරෙහි අවධානය යොමු වී තිබේ. ජල හිඟයට පිළියමක් ලෙස ශ්‍රී ලංකාවේ වියළි ප්‍රදේශ වල වැව් රාශියක් ඉදිකර ඇත.

භූගත ජලය

ශ්‍රී ලංකාවේ යාපනය, කිලිනොච්චිය, මන්නාරම, පුත්තලම ආදී දිස්ත්‍රික්ක වල භූගත ජලය ඉතා වැදගත් වේ.

එම ප්‍රදේශ වල ඇති හුණුගල් පාෂාණ ස්තර වල වැඩි ම භූගත ජල ප්‍රමාණයක් රඳවා තබා ගැනීමේ හැකියාවක් පවතින අතර භූගත ජලය ගැඹුරු දෝණි වශයෙන් පැවතීම ද විශේෂ ලක්ෂණයකි.

ජලයෙන් අපට ඇති ප්‍රයෝජන

- මිනිසා විවිධ කටයුතු සඳහා ජලය ප්‍රයෝජනයට ගැනීම.
- කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා ජලය යොදා ගැනීම
- පරිපාලන සීමා සඳහා ජල මාර්ග භාවිත කිරීම.
- ප්‍රවාහන කටයුතු සඳහා යෙදවීම
- ගෘහ කටයුතු වලට යොදා ගැනීම
- නිෂ්පාදන කර්මාන්ත සඳහා යොදා ගැනීම

- ඇතැම් ප්‍රදේශවල පවත්නා වූ ජල හිඟය
- ජල උල්පත් සිදියාම
- ජල දූෂණය
- ජලය බෙදාහැරීමේ දී පවතින දූෂ්කරතා
- ජල මූලාශ්‍රලවනීකරණය වීම

- ✚ ජලකළමනාකරණ සැලසුම් ක්‍රම ක්‍රියාවට නැංවීම
- ✚ ජලය අරපිරිමැස්මෙන් භාවිත කිරීම හා නාස්තිය අවම කිරීම
- ✚ විශාල ජලාශ ඇති කිරීම
- ✚ කෘෂිකාර්මික බිම් වලට ක්‍රමවත් ජල සම්පාදනයක් ඇති කිරීම
- ✚ වැසි ජල ටැංකි භාවිතය
- ✚ ජලය ප්‍රතිචක්‍රීකරණය කිරීම
- ✚ ජලයේ වටිනාකම පිළිබඳව ජනතාව දැනුවත් කිරීම ජල දූෂණය කිරීම
- ✚ අපද්‍රව්‍ය ජලයට බැහැර කරන ක්‍රම විධිමත් කිරීම
- ✚ ජලගැලීම් පාලනය
- ✚ ජලය භාවිතයේ දී යොදා ගන්නා ජල කරාම වැනි උපකරණ ජල

